

УДК 591.9(477)(092)Погребняк

Святослав Погребняк: науковець та музеолог

Ігор Загороднюк

Національний науково-природничий музей НАН України (Київ, Україна)

Sviatoslav Pogrebnyak, a scientist and a museologist. — I. Zagorodniuk. — A review of the biography and scientific contributions of S. V. Pogrebnyak (1961–2016), a scientist in the field of zoology, who devoted his entire life to studying biotic diversity, in particular arthropods and mollusks. Sviatoslav Pogrebnyak after graduating from the Biological Faculty of the University of Kyiv (1987) worked in different positions at different departments of the National Academy of Sciences of Ukraine, including the Institute of Zoology and the National Museum of Natural History (NMNH). Sviatoslav published more than 30 scientific works, including two catalogues of NMNH collections. He described several animal species new for the science, carried out a number of expert studies on the effects of hydro- and industrial constructions on natural complexes, investigated the specifics of mite assemblages in industrial orchards, and amassed a significant number of biological samples for natural collections. Such significant events in the life of the museum as the appearance and development of the National Museum's website, server, and computer network, as well as the creation of electronic catalogues of museum collections occurred thanks to Dr. Pogrebnyak.

Key words: arachnology, malacology, museology, history of biology.

*«Завжди веселий, іноді стомлений, заклопотаний, але усміхнений.
Колись він вчив мене збирати кліщів, а вийшло так, що навчив
бачити природу довкола, ліс, рослини, дикі орхідеї»*

(Ю. Дідик, спогади; архів родини Погребняків)

Вступне слово

Зоологія — наука, з якою має справу чи не кожен. Проте далеко не кожному вдається заглибитися в таємниці, недоступні для невідповідної людини. Святослав Погребняк не вивчав науку, він в ній жив, був частиною наукового простору і одночасно створював той простір для інших. Все його життя було переповнене мандрівкою, як реальних, експедиційних, так і віртуальних — у вивченні географії й мінливості тварин, у досягненні небачених 99 відсотками людей мікрокосмів, в яких жили й живуть його мікроскопічні об'єкти, дослідження яких він проводив упродовж кількох десятків років.

Святослав вивчав мікроскопічних членистоногих — кліщів. Проте так само добре він знав і описував молюсків як яскраву частину музейних колекцій — неймовірно різноманітних і так само, як кліщі, мовчазних і загадкових істот. Одночасно він жив в Інтернеті, створюючи перші в історії природничої музеології України інформаційні ресурси — веб-сайти, бази даних, каталоги колекцій, довідкові сторінки. Ще однією з його граней була неперервна редакторська робота, як з текстами, так і ілюстраціями. Поза роботою він захоплювався живою колекцією рослин, яку зібрав на присадибній ділянці і якою пишався не менше за зібрані ним колекції зоологічних об'єктів. Цей короткий нарис — про нашого друга і товариша, колегу і вчителя, неймовірно яскраву особистість, яка зробила світ світлішим, а життя — яскравішим. Про Святослава Григоровича Погребняка.

Початки

Народився Святослав 16 липня 1961 р. в місті Києві, ріс «на асфальті», проте канікули проводив «на землі», у бабусі, в поліському селі, біля Чорнобиля. Він дуже любив це село і навколишню природу. Слава з дитинства мріяв стати біологом. Він дуже любив учитися, був

Correspondence to: I. Zagorodniuk; National Museum of Natural History, NAS of Ukraine, Bohdan Khmelnytsky St. 15, Kyiv, 01601 Ukraine; e-mail: zoozag@ukr.net

жадібним до знань, спостережливим, допитливим, завжди докопувався до суті явищ і все пробував пояснити з наукової точки зору. Слава завжди прагнув з'ясувати таємниці природи, він відвідував гурток біології, нерідко бував на екскурсіях до мальовничих куточків в околицях Києва, де збирав зоологічний матеріал для подальшого його вивчення, постійно робив свої маленькі відкриття і принаймні двічі виборював призові місця на міських та обласних олімпіадах.

Дитяча пристрасть до збору біологічних зразків (і загалом колекціонування) та бажання впорядковувати знання, надто про різноманіття життя навколо, — це одна з ключових особливостей багатьох успішних в майбутньому природничників, зокрема й зоологів, і це фактично перші ознаки “профпридатності”, вкрай необхідні для дослідника, який має впорядковувати відомості про утаємничені об'єкти природи. А таких таємниць у його житті він зустрів чимало. І він завжди був готовий до таких зустрічей, незмінно тримаючи при собі, де б не їздив, спорядження для збору зразків.

Навчання

Слава закінчив школу № 144 у 1978 році. Вибір бути біологом не схвалювали батьки, але Слава його зробив. Перша спроба вступу на біофак КДУ була невдалою, — «четвірка» по біології не дозволила набрати прохідний бал. Тому на найближчий рік вирішено було попрацювати лаборантом у академічній біологічній установі, якою став Інститут ботаніки АН України, що на Великій Житомирській (працював у відділі цитології під керівництвом Є. Кордюм). Наступного 1979 року Слава таки став студентом-вечірником біологічного факультету, але після двох місяців навчання його призвали до армії. Служив у Тирасполі «на локаторах». Повернувся до навчання лише за два роки, восени 1981 р. З ботанікою не склалося, оскільки після повернення Слави з війська його місце (попри правил) виявилось зайнятим. Рік він працював в лабораторії «М'ясомолпрому». Проте мріяв про роботу в Інституті зоології АН (ІЗАН).

У квітні 1982 року Слава й Анна побралися, і у лютому 1983 у них народився син. Народження сина збіглося з іншою щасливою подією в житті Слави: тоді ж, у лютому 1983 р. у нього з'явилася можливість потрапити на роботу до ІЗАН, у лабораторію акарології. Про лабораторію Святослав найімовірніше знав від співробітників кафедри (у ті роки до КДУ прийшла працювати Галина Щербак, акаролог). Так Слава став стажером-дослідником ІЗАНу (на тимчасовій посаді), а згодом — старшим лаборантом відділу акарології. З акарологією він пов'язав все своє подальше наукове життя.

Навчання в університеті подарувало Славі дружбу і щастя знатися з тими, хто надалі залишився з ним на все життя: дружину Анну (Анна Смолянінова), майбутніх близьких колег Володимира Миропольського, Анну Клочко (Школяр), Олексія Кульчицького. Спеціалізувався на кафедрі зоології безхребетних, дипломну роботу захистив з екології хижих кліщів родини Phytoseiidae, яких вивчав у згаданій акарологічній лабораторії. Врешті 1987 року Святослав отримав диплом біолога за спеціальністю «біолог-зоолог, викладач біології та хімії».

Акарологічне

Ця галузь є вкрай непростою, бо не стосується відомого з дитинства різноманіття, а вимагає спеціальних знань та постійної роботи з мікроскопом. Ну і з непростими навичками відтворення зображень об'єктів — виготовлення рисунків та фото, а також описів об'єктів і деталей їх будови абсолютно відмінними від звичайних типових для хребетних тварин морфологічних структур. Кліщі — це окремий світ, багатьом невідомий, проте незримо присутній на всіх аренах життя. Робота у відділі І. Акімова, який згодом став керівником Славкової дисертації, — це також був окремий світ, в якому Слава жив — з мікроскопами й препаратами, фото- та оргтехнікою. Щодо тогочасних Славкових успіхів у наших спільних колег (Л. Колодочка, особ. повід.) залишилися такі спогади про його роботу в Інституті зоології:

...Слава швидко опанував методики, потрібні для роботи з хижими кліщами-фітосеїдами у лабораторних умовах, їздив у експедиції різної спрямованості — від збору фауністичного

матеріалу до досліджень з прогнозу можливих змін фауни у зоні затоплення заплави р. Південний Буг. Пощастило потрапити у складі експедиції акарологів навіть до Далекого Сходу. Декілька років поспіль брав участь у вивченні можливостей застосування цих хижаків у біологічному захисті рослин від шкідників у тепличних господарствах. Тоді ж захопився комп'ютерними методами статистичної обробки експериментальних даних, швидко їх опанував та почав застосовувати для обчислювання даних з екології кліщів. Нові знання допомагали Святославу суттєво розширити коло направлень у його роботі. Його допомога колегам була неоціненною при дослідженнях, пов'язаних з розробкою прогнозів динаміки чисельності шкідливих членистоногих у промислових плодкових садах України. В той самий час він звернув увагу на майже не досліджену в Україні групу хижих тромбідіформних кліщів. Почав розробляти її з такою ж енергією, як і подальше опанування й застосування у роботі нових методів комп'ютерної обробки даних. Досліджуючи цю групу кліщів, Святослав отримав багато нових, раніше невідомих даних з екології, фауністики, таксономії й морфології кліщів. У 1989 році Святослав був затверджений у статусі здобувача ступеня кандидата наук. У червні 1998 року захистив кандидатську дисертацію і отримав очікуваний диплом. Він працював в Інституті зоології до грудня 2001 р., виконуючи важливі завдання зі створення електронних баз даних щодо деяких груп кліщів.

Робота в Інституті зоології АН зайняла без малого 20 років життя дослідника. Із березня 1982 до кінця 2001 р. Святослав став автором низки праць з систематики й морфології кліщів. На персональній сторінці на сайті ННПМ галузь його основних наукових інтересів визначено так: «систематика, біологія вільноживучих та паразитичних кліщів, фауністика, біорізноманіття».

Основні наукові праці цього періоду такі: про голодування у кліщів-фітосеїд (Погребняк, Колодочка, 1990), вплив температури й вологості на живлення та плодючість різних видів фітосеїд (Колодочка та ін., 1990; Колодочка, Погребняк, 1990), про структуру угруповань кліщів у промислових садах України (Акимов та ін., 1993), про новий рід і вид тромбідіформного кліща з України (Pogrebnyak, 1995), про угруповання кліщів у необроблюваних садах та аналогічних природних місцезнаходженнях (Погребняк, 1996), ще раз про акарокомплекси садів в Україні, але вже англійською (Pogrebnyak, 1998).

Вже тоді, попри радянські традиції, він готував статті й англійською мовою. Роботи носили як теоретичний, так і очевидний прикладний характер. Це для кожного такого дослідника мікросвіту був прорив — бачити й вивчати тварин, про існування яких на рослинах більшість і не здогадувалася, проте роль яких у підтриманні природного балансу є дуже важливою. У рамках тих досліджень ним було описано й нові для науки рід і вид кліщів — *Lacteoscythis arenaria* Pogrebnyak, 1995 (Pogrebnyak, 1995).

Скрутні й буремні 1990-ті

Початок 1990-х з неочікуваними й незанимаючими до того економічними катаклізмами, гіперінфляцією і руйнацією усталених форм існування всієї країни, зокрема й життя науковців-бюджетників, суттєво обмежив дослідницькі інтереси зоологів і примусив багатьох шукати роботу й додаткові заробітки. Скрута вимагала позиції і вчинків. Основна спеціальність не дозволяла здобути необхідні для сім'ї ресурси. Тому Слава серед своїх вмінь та інтересів зробив основними ті, що були актуалізовані у суспільстві і давали можливість зберегти достаток родини і фактично здоров'я близьких і дорогих йому людей. Слава тоді став слухачем Київської політехніки і у 1999 році за підсумками навчання на факультеті інформатики та обчислювальної техніки КПІ отримав другу освіту за спеціальністю «адміністратор комп'ютерних мереж».

У такому статусі він успішно працював кілька років, заробляючи родині на життя. Він опікувався батьками, його найближчою і дорогою людиною на все життя стала Анна, з якою вони виховували двох талановитих дітей, Олексія й Дарію. За цей час довелося змінити пару місць

роботи, достатньо «хлібних», що добре підтримало родину, але наука не відпускала. І, що не часто буває з науковцями, які пішли на заробітки, він таки повернувся до улюбленої роботи. При тому з успішним застосуванням нових знань. Сталося це вже наприкінці 1990-х. Одна з перших праць нового періоду наукової роботи — застосування статистичних методів обробки даних для визначення ефективності видової ідентифікації, при тому за нестандартними системами ознак: об'єктом дослідження стала отрута ропух (Погребняк, Миропольський, 1998).

Музей, веб-дизайн та комп'ютерні мережі

Власне у 1999–2000 рр. Святослав на запрошення колег із Зоологічного музею АН (з 1998 р. колектив зоомузею перейшов з Інституту зоології у штат ННПМ) взявся створювати перші веб-сторінки музею. Все було вперше і це захоплювало. Згодом зі Святославом не раз консультувалися колеги з приводу створення сторінок і веб-дизайну, а також управління сайтами (годі казати про численні тогочасні питання з кодуваннями тексту, метатегами, оптимізацією зображень тощо). Відтоді Слава став визнаним головним фахівцем колег-музейників з питань впровадження інформаційних технологій, формування й розвитку комп'ютерної мережі музею, дизайну та наповнення сайту, а згодом і викладки фотоальбомів і повнотекстів.

ННПМ та музеологічні дослідження

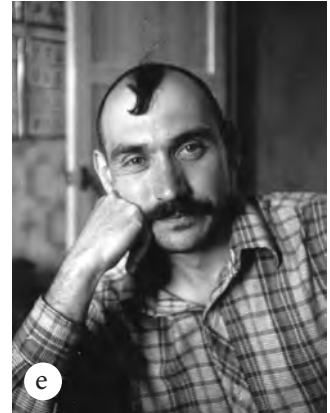
Активна співпраця з науково-природничим музеєм поступово переросла у роботу в ньому за сумісництвом (з поч. 2004 р.), а згодом і в постійну роботу (з 2006 р.) на посаді старшого наукового співробітника Зоологічного музею, як тоді називали Відділ зоології ННПМ. Тоді ж він став куратором експозиції та колекції безхребетних, що є найбільшим зібранням Музею (сотні тисяч зразків). Робота була інтенсивною: активно розвивалися експедиційні дослідження, спрямовані на збирання нового матеріалу для фондів та експозицій музею, у тому числі у літні місяці 2005–2007 та 2010 років Святослав керував автомобільними експедиціями Зоологічного музею до різних куточків України.

У цей час він повернувся і до досліджень кліщів, і доволі скоро з'явилися нові публікації, у тому числі й з описами нових видів. Серед останніх — *Tarsolarhus praesepe* Pogrebnyak, 2010 (Pogrebnyak, 2010), та *Geckobia sharygini* Bertrand, Kukushkin et Pogrebnyak, 2013 (з кримського гекона) (Bertrand et al., 2013).

Поза експедиціями, в музеї, життя також кипіло. Йшла розробка нових наукових проектів (зокрема й тема «... стан біорізноманіття України, його моніторинг ... на основі ... аналізу наукових колекцій ... та польових досліджень»), проводилися екскурсії, вівся догляд за вітринами

Рис. 1. Світлини зі Святославом Погребняком: а) Анна та Святослав на Тарасовій Горі, Канів (2005 р.); → б) балка Кастель на Тарханкуті, Крим (26.06.2007); в) на незайманих ділянках, окол. с. Біївці, берег р. Рось, Богуславський р-н (1998 рік); д) збір іксодових кліщів класичним способом, на рушник (20 травня 2007 р.); е) чуб — козацька зачіска (1993 рік); ф) збір матеріалу, окол. с. Біївці, берег р. Рось, Богуславський р-н (18.05.2014); г) в заростях на цілинних луках, Міжрічинський ландшафтний парк (8.07.2009), г) на виїзді до Поліського заповідника з колегами (Слава, Анна Зайцева, Ігор Загороднюк, Алекс Заклецький, Володимир Миропольський, серпень 2004 р.); і) Погребняки з щойно виданим каталогом: Святослав, Анна і Дарія тримають в руках новий каталог молюсків, привезений в подарунок колегами з нагоди дня народження Слави (фото автора 22.07.2016). Фотографії з сімейного архіву родини Погребняків.

Fig. 1. Pictures with Sviatoslav Pogrebnyak: a) Anna and Sviatoslav Pogrebnyaks on Tarasova Hora, Kaniv (2005); b) Kastel beam in Tarkhankut, Crimea (26.06.2007); c) on virgin lands, vicinities of Biivtsi village, bank of the Ros river, Bohuslav raion (1998); d) trapping ixod mites in a classic way, on a towel (May 20, 2007); e) chupryna, the cossack haircut (1993); f) collection of samples in the vicinities of Biivtsi village, bank of the Ros river, Bohuslav raion (18.05.2014); g) in a virgin meadow overgrowth, Mizhrichynsky Landscape Park (8.07.2009); h) on the way to the Polissia Natural Reserve with friends (Sviatoslav, Anna Zaytseva, Igor Zagorodniuk, Alex Zakletsky, Volodymyr Miropolsky, August 2004); i) the Pogrebnyaks with the just published catalogue: Sviatoslav, Anna, and Daria holding the catalogue of mollusks, issued and presented as a gift from colleagues on the occasion of Sviatoslav's birthday (photo by I. Zagorodniuk, 22.07.2016). Pictures from the archive of the Pogrebnyak family.

з молюсками та іншими безхребетними, поновлювалася інформація про зразки. Авторам і самим пощастило кілька разів разом із друзями перетворюватися на екскурсантів, зокрема на «трасі» з численними стендами молюсків, про яких Слава знав явно більше за те, що ми могли знайти в доступних нам довідниках. При тому розповідав надзвичайно цікаво і пізнавально — і про систематику, і про біологію, і про колекційну цінність. Близько 2014 р., коли автор зацікавився темою цінності колекційних зразків, Слава на прикладі молюсків провів мені незабутню екскурсію з важливими коментарями про різноманітні цінності зразків.

Доробки

Загалом Святослав опублікував близько 30 наукових праць. За сучасними мірками це зовсім небагато, проте він ніколи не робив «салями-публікацій», які повторювали б і «дрібною нарізкою», по шматочкам, розвивали якусь одну ідею. Його дослідження завжди були повноцінними й завершеними, а публікації — підсумковими. Профіль дослідника в гугл-академії включає 14 праць, що мають 20 цитувань, h-індекс = 3.

Загалом маємо такі три профілі дослідника:

- сайт ННПМ: Погребняк, Святослав Григорович. *Національний науково-природничий музей України: веб-сайт*. 2017. <https://goo.gl/LpmVU5>
- Google Scholar: Pogrebnyak, Svyatoslav (Slava). *Google Scholar*. 2017. <https://goo.gl/nDuidH>
- ResearchGate: Pogrebnyak, Slava. *ResearchGate*. 2017. <https://goo.gl/ckZabN>

Працюючи в музеї з молюсками, Святослав продовжував дослідження кліщів та інших членистоногих. З останніх його праць цього циклу, як видно з Google Scholar, важливе значення мають такі: про морфологічні особливості виду кліщів, що представляє раніше невідому для України родину простигматид (Pogrebnyak, 2007), про новий вид тромбідіформних кліщів (Pogrebnyak, 2010), про новий вид кліщів з кримського гекона (Bertrand et al., 2013), про новий вид амфіпод (Bedulina et al., 2014), про борелій та інших небезпечних збудників, пов'язаних з кліщами (Didyk et al., 2017).

Каталоги молюсків

У Національному музеї Святослав був куратором малакологічної колекції та відповідної частини експозиції Зоологічного музею. Молюсками з приблизно 1975–1980 рр. надзвичайно зацікавився Микола Щербак, тогочасний керівник музею. Цих тварин збирали всі і всюди, це було одне з найконтрольованіших і постійних завдань. Згодом на продовження цієї «молюскіади» Євген Писанець, новий керівник музею (з 1999 р.), запросив до музею Олексія Корнюшина, який визначав матеріал, та Елеонору Седишеву (Овандер), яка впорядковувала записи й коробки. Слідом на цю посаду запросили Святослава. Це не змінило його інтересу до кліщів, проте значно розширило спектр завдань, що стояли перед ним. Ним створено електронну базу даних щодо колекції молюсків у фондах ННПМ та у співавторстві з Е. Седишевою та О. Корнюшиним підготовлено та видано два каталоги — про двостулкових та червононогих молюсків.

Редакторське й суміжне, Збірник праць зоологічного музею

Святослав виконував роботу секретаря та редактора видання «Збірник праць Зоологічного музею» (ЗПЗМ). Це було непростою задачею, оскільки журнал робився в широкому площині інших задач, і його головний редактор часто був заклопотаний паралельними справами. Святослав розумів, що така робота, часто невдячна через регулярні й неминучі конфлікти між редакторами, авторами й рецензентами, вимагає чіткої організації роботи, ведення всієї складної редакційної «бухгалтерії» з обліком версій файлів, реєстрацій, рецензій, листів. До того ж, він робив верстку журналу та вів створену ним базу даних з обліку рукописів. І все робилося понад норму, якісно і зазвичай на громадських засадах.

На тих самих засадах, натхненно і якісно Святослав брав участь в організації міжнародних та всеукраїнських зоологічних і музеологічних конференцій, зокрема й конференцій Українського герпетологічного товариства. Він вів його документацію й базу даних та оформляв колегам посвідчення членів товариства, брав участь у підготовці і проведенні конференцій циклу «Природнича музеологія». Довелося бути й співавтором путівника по Зоологічному музею, підготовленого з нагоди 90-річчя установи (Писанець та ін., 2009). Неодноразово він був і офіційним опонентом на захистах дисертацій, і консультантом магістрантів з різних вузів.

Посади, побудуй, народи...

Слава прожив повноцінне життя. Він побудував будинок, виростив не одне дерево, а цілий сад, виховав двох дітей, сина і доньку. Сім'я Слави — це окреме неймовірно щасливе явище. Автор мав нагоду побувати в родині, і цього було досить, щоби відчутти неймовірний затишок та душевне тепло. Коли на початку літа 2016-го лікарі повідомили Славкові страшний діагноз, боротьба продовжувалася. Слава закінчував нову версію каталогу черевоногих молюсків. Готувалося її видання, і ми зробили все можливе, щоби каталог прибув до Києва на день народження Святослава.

Всі були щасливі — і колеги, які привезли каталог цілою «експедицією», і родина Погребняків, які нас тепло зустріли, потішилися каталогом (рис. 1, і) і провели для нас чудову екскурсію по саду й берегу озера, а після того була світла бесіда й смачна гостина. А був ще один сад, який мав назву «дача», під Клавдієвим. Там йшли повноцінні садові експерименти, а тут скоріше було щось на зразок садочка Грегора Менделя в Брно. Сад був ще однією ареною творчості Слави разом з родиною.

Незбагнене, незавершене

Життя у кожної людини непросто і незворотно веде до старіння, хвороб і смерті. Але зустрічі з такими світлими людьми, яким був і залишився для всіх друзів і колег Слава Погребняк, роблять життя світлим і яскравим. Слава не лише вирощував сад, не лише їздив в експедиції чи працював з каталогами, сайтами й рукописами. Він вмів все, в чому виникала раптом потреба, — обрізати дерева й розбивати квітники і сад «розгалужених стежок», будувати й майструвати, фотографувати й програмувати. І до всього підходив творчо, з натхненням.

Всі колеги добре пам'ятають неймовірно красиві фотозвіти про експедиції, які щоразу він готував. Це був окремих і особливий талант: зробити якісні світлини, при тому далеко не лише з технічного боку, і зробити презентацію. І так щоразу. Це не просто прикрашало життя. Це наповнювало його новими сенсами. Врешті, краса природи, зловлена об'єктивом, перекривала спогади про поточні буденні задачі, які треба було вирішувати, і прикросці природи й погоди — від комарів до спеки. Останнє не додавало романтики, проте було обов'язковим додатком до зустрінутих, побачених і відчутих радостей.

Справжнє щастя, коли поруч є така неординарна людина. Він випромінював флюїди спокою й гармонії, тихого неквапного життя, при тому повного подій, відтінків і смаку. Слава вмів фіксувати цінні миті, він добре знав фотосправу і створив чималий фотоархів. І в тому архіві є неймовірно цікаві колекції зображень, які зберігають найкращі сторінки його непересічного життя. І життя тих, кому пощастило бути в орбіті Славиної зірки. Яка на біду для всіх нас згасла 26 жовтня 2016 року.

Подяки

Щиро дякую колегам, які сприяли збору відомостей до цього нариса, зокрема Анні Погребняк, Володимирі Миропольському, Валерію Корнеєву, Людмилі Шевченко, Елеонорі Король, Михайлу Дребету, Ірині Доценко. Автор вдячний Леоніду Кородочці за важливі уточнення окремих фактів та редагування тексту, Анні Погребняк за надані фотографії з родинного архіву та Віктору Пархоменку за допомогу в доборі фотографій та їх макетуванні. Моя подяка Золтану Баркасі на важливі правки англійських частин рукопису. Дякую Славкові за короткі, але важливі зустрічі на наших стежках, які врешті дали матеріал для цього нариса.

Література

- Акимов, И. А., Л. А. Колодочка, П. Г. Павличенко та ін. 1993. Акарокомплексы промышленных садов Украины и особенности их структуры. *Вестник зоологии*, № 6: 48–56. [Akimov, I. A., L. A. Kolodochka, P. G. Pavlitschenko et al. 1993. Industrial orchard mite associations in Ukraine and their structural peculiarities. *Vestnik zoologii*, No. 6: 48–56. (In Russian)]
- Колодочка, Л. А., Л. В. Бондаренко, С. Г. Погребняк. 1990. Влияние повышенных температур на питание и плодовитость трех видов клещей-фитосейд. *Вестник зоологии*, № 2: 47–52. [Kolodochka, L. A., L. V. Bondarenko, S. G. Pogrebnyak. 1990. Effects of high temperature on feeding and fertility of three species of phytoseiid mites. *Vestnik zoologii*, No. 2: 47–52. (In Russian)]
- Колодочка, Л. А., С. Г. Погребняк. 1991. Влияние температуры и влажности на отрождение личинок трех видов растениеобитающих клещей. *Вестник зоологии*, № 2: 34–38. [Kolodochka, L. A., S. G. Pogrebnyak. 1991. The influence of temperature and humidity on hatching in three plant dwelling mite species. *Vestnik zoologii*, No. 2: 34–38. (In Russian)]
- Писанець, Є. М., С. Г. Погребняк, Ю. П. Некрутенко та ін. 2009. Зоологічний музей: Путівник. Зоомузей ННПМ НАНУ, Київ, 1–106. [Pysanets, E. M., S. G. Pogrebnyak, Yu. P. Nekrutenko et al. 2009. *Zoological Museum: A Guide*. Zool. Mus. NMNH NAS of Ukraine, Kyiv, 1–106. (In Ukrainian)]
- Погребняк, С. Г., Л. А. Колодочка. 1990. Выживаемость голодающих клещей-фитосейд *Amblyseius longispinosus*. *Вестник зоологии*, № 3: 45–49. [Pogrebnyak, S. G., L. A. Kolodochka. 1990. Survival of the Phytoseiid mite, *Amblyseius longispinosus* under starvation. *Vestnik zoologii*, No. 3: 45–49. (In Russian)]
- Погребняк, С. Г. 1996. Акарокомплексы необрабатываемого сада и сходных естественных мест обитания. *Вестник зоологии*, № 4–5: 24–29. [Pogrebnyak, S. G. 1996. Acarocomplex of nontreated garden and similar natural habitats. *Vestnik zoologii*, No. 4–5: 24–29. (In Russian)]
- Погребняк, С. Г., В. В. Миропольский. 1998. Проблема идентификации жаб некоторых видов по компонентам стероидной фракции яда. *Вестник зоологии*, 32 (4): 115–120. [Pogrebnyak, S. G., V. V. Miropolsky. 1998. About the problem of the toad's species identification based on the steroid fraction of their venom. *Vestnik zoologii*, 32 (4): 115–120. (In Russian)]
- Погребняк, С. Г., Е. М. Седишева, О. В. Корнюшин. 2008. *Двостулкові молюски (Mollusca: Bivalvia)*. Зоологічний музей ННПМ НАН України, Київ, 1–177. (Серія: Каталог колекцій Зоологічного музею ННПМ НАН України) [Pogrebnyak, S. G., E. M. Sedysheva, O. V. Korniyushyn. 2008. *Bivalvia (Mollusca, Bivalvia)*. Zoological Museum of NMNH of Ukraine, Kyiv, 1–177. (Series: Catalogue of Collections of Zoological Museum of NMNH of Ukraine). (In Ukrainian)]
- Погребняк, С. Г., Е. М. Седишева. 2015. *Черевоні молюски (Mollusca, Gastropoda)*. Зоологічний музей ННПМ НАН України, Київ, 1–388. (Серія: Колекції Зоологічного музею ННПМ НАН України). [Pogrebnyak, S. G., E. M. Sedysheva. 2015. *Gastropoda (Mollusca, Gastropoda)*. Zoological Museum of NMNH of Ukraine, Kyiv, 1–388. (Series: Catalogue of Collections of Zoological Museum of NMNH of Ukraine). (In Ukrainian)]
- Bedulina, D. S., V. V. Takhteev, S. G. Pogrebnyak et al. 2014. On *Eulimnogammarus messerschmidti*, sp. n. (Amphipoda: Gammaridea). *Zootaxa*, 3838 (5): 518–544.
- Bertrand, M., O. Kukushkin, S. Pogrebnyak. 2013. A new species of mites of the Genus *Geckobia* (Prostigmata, Pterygosomatidae), parasitic on *Mediodactylus kotschy* (Reptilia, Gekkota) from Crimea. *Vestnik zoologii*, 47 (2): 99–111.
- Didyk, Y. M., L. Blaňárová, S. Pogrebnyak et al. 2017. Emergence of tick-borne pathogens (*Borrelia burgdorferi* sensu lato, *Anaplasma phagocytophilum*, *Rickettsia raoultii* and *Babesia microti*) Fckbin the Kyiv urban parks, Ukraine. *Ticks and Tick-Borne Diseases*, 8 (2): 219–225.
- Pogrebnyak, S. G. 1995. New anystid mite genus and species (Acari, Trombidiformes) from Ukraine. *Journal of the Ukrainian Entomological Society*, 1 (3–4): 11–18.
- Pogrebnyak, S. 1998. Orchard acarocomplex in Ukraine. *Zeszyty Naukowe*, 214 (2): 83–90.
- Pogrebnyak, S. 2007. *Adamystis fonsi* (Prostigmata, Adamystidae) external morphology peculiarities — new for Ukraine family of Prostigmatid mites. *Zbirnyk Prats Zoolohichnoho Muzeiu*, 39: 13–20.
- Pogrebnyak, S. G. 2010. New anystid mite species (Trombidiformes, Prostigmata, Anystidae) from Ukraine. *Zbirnyk Prats Zoolohichnoho Muzeiu*, 41: 3–8.